

[Hartvig Frisch.]

Det er et overordentlig vigtigt Spørgsmaal, der her er rejst, om Arbejdernes Forhold i Roemarkerne, naar de har deres Koner med og er nødt til at have spæde Børn med i Markerne. Selve Tanken, der er rejst, er sympatisk, og det er glædeligt, at hele Udvalget har kunnet enes om en Henstilling til Handelsministeren om at optage Forhandlinger herom med Arbejds- og Socialministeren. Spørgsmaalet er ifølge sin Natur et Arbejderbeskyttelsesspørgsmaal, som ikke alene gælder for Arbejderne i Sukkerroemarkerne, men for alt Roearbejde Landet over, ogsaa for Arbejdet i Kartoffelmarkerne, navnlig naturligvis paa de større Brug. At begrænse Løsningen til en enkelt Produktionsgren og tilmed give Anvisning paa Dækning af en Sukkerfond med negativ Balance har intet med Økonomi, den være socialistisk eller ikke socialistisk, at gøre. Jeg anbefaler mit Partis Medlemmer ved Behandlingen af dette Ændringsforslag at undlade at stemme.

Jeg vender mig derefter til Spørgsmaalet om Saffroer, med Hensyn til hvilke hele Udvalget var meget langt inde paa, at vi virkelig skulde have en Ordning, men man har kun kunnet samle sig om den ene Ting at kræve Udvælgelse af de Roestammer, der maa benyttes hertil. Det finder jeg i og for sig udmærket, men Konsekvensen deraf forekommer mig at maatte være, at der ogsaa maa kunne føres Kontrol med, at disse Roestammer virkelig anvendes. Her kunde jeg godt lide at høre den ærede Ordfører med sit fortrinlige Kendskab til denne Sag udtale sig lidt om Kontrolmulighederne, for, saa vidt jeg skønner og ogsaa har hørt under Forhandlingerne i Udvalget, er det alene Fabrikkerne, der har Midler dertil, og derfor har vi stillet Ændringsforslag Nr. 1, hvorefter Oparbejdelsen af Saffroer skal begrænses til de egentlige Sukkerfabrikker.

Desuden har vi for at slaa Bund under Ordningen ogsaa tiltraadt et Ændringsforslag under Nr. 2 fra kommunistisk Side om at føre Fodersukkerroeproduktionen ind under den gældende Rationering. Det forekommer mig, at det er meget utiltalende, at en Omgaaelse af Sukkerrationeringen her har været tolereret i Aarevis, og derfor beklager vi, at det ikke paa dette Punkt er lykkedes at samle et Flertal i Udvalget.

Endelig har vi kunnet tiltræde det af Kommunisterne under Nr. 9 stillede Ændringsforslag om, at Rigsdagens staaende Sukkerudvalg faar til Opgave at overveje Spørgsmaalet om Statens Overtagelse af

Sukkerproduktionen i Danmark. Naar man tager i Betragtning, at vi i meget nær Fremtid kan stilles over for en fuldkommen Omvæltning i Verdenssukkerproduktionen og dermed over for en Katastrofesituation for Sukkeravlen i Danmark, og naar man er klar over, at det bliver to Faktorer, de danske Forbrugere og Sukkerfonden, det vil sige den danske Stat, der skal bære hele Risikoen, er det uomgængelig nødvendigt at tage Spørgsmaalet om Statens direkte Overtagelse af Sukkerproduktionen op. I hvilke Former en fremtidig Sukkerordning skal anlægges, kan ingen sige nu, før en grundig Undersøgelse er anstillet, og hertil er Rigsdagens permanente Sukkerudvalg en meget velegnet Studiekreds.

Som det fremgaar af min Ordførertale ved første Behandling, ser jeg ikke Idealet i blot at faa en Række Statsfabrikker, jeg hælder i Virkeligheden til en videre Udbygning af Hauges Forslag fra 1932 med afgørende Vægt paa Kombinationen af teknisk-merkantilt Initiativ og gennemført offentlig Kontrol; naar Ændringsforslaget under Nr. 9, som jeg her er inde paa, blot gaar ud paa en Overvejelse og to Gange anvender Ordet eventuelt i begge Stykker af Ændringsforslaget, er det mig i øvrigt gaadefuldt, at ikke alle i Udvalget har kunnet samles om det. Jeg gad vide, hvordan et Udvalg af den Art, nedsat som permanent Sukkerudvalg og staaende over for de Muligheder, vi nu maa se frem til, kan undlade at tage disse Forhold op til Undersøgelse. I øvrigt skal jeg lige gøre opmærksom paa, at Henvisningen til Grundlovens § 82 i Ændringsforslag Nr. 9 ikke kan bringes i Relation til dette; det maa være Grundlovens § 80, som drejer sig om Ekspropriationer, der sigtes til.

Jeg skylder endnu at tilføje vor Motivering for, at vi ikke kan tiltræde det kommunistiske Ændringsforslag Nr. 5, der kræver, at Fabrikkerne skal tilbagebetale erlagt Udbytte ud over de 5 pCt. Da dette Udbytte i Aarene efter 1942 er udbetalt med Godkendelse af Handelsministrene og derfor kan siges at have været lovhjemlet, vilde det efter vor Mening være stridende mod de parlamentariske Grundsatninger, om Lovgivningsmagten nu forlangte Tilbagebetaling, i hvert Fald maatte da først de paagældende Handelsministre alle for Rigsdagen (*Aksel Larsen: Ja!*). Saa kunde man stille Forslag om det i Stedet for at stille Ændringsforslag under Nr. 5.

Vedrørende Sukkerraffinaderierne vil jeg sige, at Sukkerordningen af 1932 lagde, om jeg saa maa sige, Monopolet ved Kilden,